

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2019 m. balandžio 4 d.¹

Byla C-686/17

**Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV
prieš
Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH**

(*Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendras rinkų organizavimas – Vaisiai ir daržovės – Dirbtinai auginami pievagrybiai – Prekybos standartai – Kilmės šalies nurodymas – Sąvoka „kilmės šalis“ – Derliaus nuėmimo šalis – Reglamentas (EB) Nr. 1234/2007 – 113 a straipsnio 1 dalis – Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013 – 76 straipsnio 1 dalis – Su nelengvatine prekių kilme susijusios apibrėžtys – Reglamentas (EB) Nr. 2913/92 – 23 straipsnio 1 ir 2 dalys – Reglamentas (EB) Nr. 952/2013 – 60 straipsnio 1 dalis – Deleguotasis reglamentas (ES) 2015/2446 – 31 straipsnio b punktas – Kitoje valstybėje narėje vykdyti gamybos etapai – Maisto produktų ženklavimas – Klaidinančio ženklavimo draudimas – Direktyva 2000/13/EB – 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis – Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 – 7 straipsnio 1 dalies a punktas – 1 straipsnio 4 dalis – 2 straipsnio 3 dalis – Paaškinimai“

I. Įvadas

1. Šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) išdėstė keturis klausimus dėl kelių Sąjungos teisės nuostatų, susijusių su vaisių ir daržovių, kurie vartotojui turi būti parduodami švieži, kilmės šalimi, išaiškinimo.
2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant kasacinį skundą (vok. k. *Revision*) byloje tarp *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV Frankfurt am Main* (Kovos su nesąžininga konkurencija tarnyba, toliau – *Zentrale*) ir bendrovės *Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH* (toliau – *Prime Champ*) dėl ieškinio, kuriuo siekiama, kad minėta bendrovė nustotų prekiauti Vokietijoje dirbtinai išaugintais pievagrybiais, ženklinamais nuoroda „Kilmės šalis – Vokietija“.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

3. *Zentrale* mano, kad *Prime Champ* naudojamas ženklimas be papildomų paašikinių yra klaidinantis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/13/EB² 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį ir Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą³, pagal kuriuos draudžiama klaidinti vartotoją informuojant apie maisto produktus, kai esminiai pievagrybių auginimo dirbtinėmis sąlygomis etapai nevyksta Vokietijoje.

4. Tokiomis aplinkybėmis, savo prejudiciniams klausimams prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar įmonė gali būti kaltinama tuo, kad pažeidė pirma minėtą draudimą klaidinti vartotoją, nes be papildomų paašikinių pateikė nuorodą į maisto produkto kilmės šalį, nors esminiai šio maisto produkto gamybos etapai vyksta kitose valstybėse narėse ir pagal specialias Sąjungos teisės ženklinimo nuostatas įmonė neturėtų teikti tokios informacijos. Mano nuomone, taip nėra.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Žemės ūkio teisės aktai

a) Reglamentas Nr. 1234/2007

5. Reglamento (EB) Nr. 1234/2007⁴ 113a straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Vaisių ir daržovių sektoriaus produktai, kurie skirti švieži parduoti vartotojui, gali būti parduodami tik geros ir tinkamos prekinės kokybės ir jei yra nurodyta kilmės šalis.“

b) Reglamentas Nr. 1308/2013

6. Reglamentas Nr. 1234/2007 buvo pakeistas Reglamentu (ES) Nr. 1308/2013⁵. Šioje byloje reikšmingos pastarojo reglamento nuostatos taikomos nuo 2014 m. sausio 1 d.⁶ Šio reglamento 76 straipsnio 1 dalis iš esmės atitinka Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalį.

2 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklinimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo (OL L 109, 2000, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 5 t., p. 75).

3 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004 (OL L 304, 2011, p. 18).

4 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamentas, nustatantis bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas („Vieno BRO reglamentas“) (OL L 299, 2007, p. 1), su pakeitimais, padarytais 2008 m. balandžio 14 d. Tarybos reglamentu Nr. 361/2008 (OL L 121, 2008, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1234/2007).

5 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, 2013, p. 671).

6 Žr. Reglamento Nr. 1308/2013 232 straipsnio 1 dalį.

2. *Muity teisės aktai*

a) *Reglamentas Nr. 2913/92*

7. Reglamento (EEB) Nr. 2913/92⁷ (toliau – Bendrijos muitinės kodeksas) 23 straipsnyje nustatyta:

„1. Prekėmis, kilusiomis iš tam tikros šalies, laikomos prekės, visiškai išgautos arba pagamintos tik toje šalyje.

2. Formuluoatė „prekės, visiškai išgautos arba pagamintos vienoje šalyje“ reiškia:

<...>

b) joje išaugintus augalinės kilmės produktus;

<...>.“

b) *Reglamentas Nr. 952/2013*

8. Bendrijos muitinės kodeksas buvo pakeistas Reglamentu (ES) Nr. 952/2013⁸ (toliau – Sąjungos muitinės kodeksas). Šioje byloje reikšmingos pastarojo kodekso nuostatos taikomos nuo 2016 m. birželio 1 d.⁹

9. Sąjungos muitinės kodekso 2 skyrius pavadintas „Prekių kilmė“. Šio skyriaus 1 skirsnio pavadinimas yra „Nelengvatinė kilmė“. 59 straipsnyje, kuriame apibrėžta šio 1 skirsnio taikymo sritis, nurodyta:

„60 ir 61 straipsniuose nustatomos nelengvatinės prekių kilmės nustatymo taisyklės, naudojamos taikant:

<...>

c) kitas su prekių kilme susijusias Sąjungos priemones.“

10. 60 straipsnyje „Kilmės įgijimas“ iš esmės išdėstytas Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 1 dalies turinys.

c) *Deleguotasis reglamentas 2015/2446*

11. Deleguotasis reglamentas (ES) 2015/2446¹⁰ taikomas nuo 2016 m. gegužės 1 d.¹¹. Jo 31 straipsnio b punkte iš esmės išdėstytas Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 2 dalies b punkto turinys.

7 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307).

8 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (OL L 269, 2013, p. 1).

9 Žr. Sąjungos muitinės kodekso 286 straipsnio 2 dalį ir 288 straipsnio 2 dalį.

10 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013 papildomas išsamiosiomis taisyklėmis, kuriomis patiklinamos kai kurios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos (OL L 343, 2015, p. 1).

11 Žr. Deleguotojo reglamento 2015/2446 256 straipsnį.

3. Vartotojų apsaugos teisės aktai

a) Direktyva 2000/13

12. Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje nurodyta, kad ženklėjimas ir ženklėjimo būdai neturi iš esmės klaidinti pirkėjo, visų pirma dėl maisto produkto kilmės vietos.

b) Reglamentas Nr. 1169/2011

13. Direktyva 2000/13 buvo pakeista Reglamentu Nr. 1169/2011, kuris taikomas nuo 2014 m. gruodžio 13 d.¹².

14. Šio reglamento 1 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas taikomas nedarant poveikio konkretiems maisto produktams taikomose specifinėse Sąjungos nuostatose nustatytiems ženklėjimo reikalavimams.“

15. Šio reglamento 2 straipsnio 3 dalyje nurodyta:

„Šiame reglamente maisto produkto kilmės šalis – maisto produkto kilmės šalis, kaip apibrėžta [Bendrijos maitinės kodekso] 23–26 straipsniuose“¹³.

16. To paties reglamento 7 straipsnio 1 dalies a punktas, kuriuo iš esmės pakartojamas Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčio turinys, yra suformuluotas taip:

„Informacija apie maistą neturi klaidinti, visų pirma:

a) dėl maisto produkto ypatybių, ypač jo pobūdžio, tapatumo, savybių, sudėties, kiekio, tinkamumo vartoti termino, kilmės šalies ar kilmės vietos, gamybos ar ruošimo būdo.“

B. Vokietijos teisė

17. 2013 m. taikytos *Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch* (Vokietijos maisto produktų, vartojimo prekių ir maisto produktų, skirtų gyvūnų pašarams, kodeksas, toliau – LFGB) redakcijos 11 straipsnio 1 dalies 1 punkto pirmu ir antru sakiniiais buvo uždrausta prekiauti maisto produktais ir reklamuoti juos naudojant klaidinantį ženklėjimą, nuorodas arba pateikimą, ypač vartojant klaidinti skirtus teiginius apie kilmę. Šia nuostata siekta į nacionalinę teisę perkelti Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį.

18. Remiantis šiuo metu galiojančia LFGB 11 straipsnio 1 dalies 1 punkto redakcija, atsakingam maisto verslo operatoriui arba importuotojui, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1169/2011 8 straipsnio 1 dalį, draudžiama prekiauti ar reklamuoti maisto produktus, teikiant apie tuos maisto produktus informaciją, kuri neatitinka Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies, siejamos su to straipsnio 4 dalimi, reikalavimų.

¹² Žr. Reglamento Nr. 1169/2011 55 straipsnį.

¹³ Pagal Sąjungos maitinės kodekso 286 straipsnio 3 dalį nuorodos į Bendrijos maitinės kodeksą laikomos nuorodomis į Sąjungos maitinės kodeksą. Todėl nuo 2016 m. gegužės 1 d. Reglamento Nr. 1169/2011 2 straipsnio 3 dalyje pateikiama nuoroda į Bendrijos maitinės kodekso 23–26 straipsnius turi būti suprantama kaip nuoroda į Sąjungos maitinės kodekso 60 straipsnį, siejamą su Deleguotojo reglamento 2015/2446 31–36 straipsniais, kuriuose yra su tuo 60 straipsniu susijusių paaiškinimų.

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

19. *Prime Champ* dirbtinai auginama ir tiekia rinkai pievagrybius su nuoroda „Kilmės šalis – Vokietija“.
20. Grybų auginimo procesą sudaro keli etapai. Visų pirma, komposto žaliavos septynias vienuolika dienų pjaustomos ir maišomos Belgijoje ir Nyderlanduose. Antruoju gamybos etapu kompostas maždaug penkias šešias dienas pasterizuojamas ir ruošiamas Nyderlanduose. Trečiuoju gamybos etapu, kuris trunka penkiolika dienų, į kompostą įterpiama grybiena (grybų sporos). Ketvirtuoju etapu Nyderlanduose dėžėse esančiame durpių ir kalkių sluoksnyje skatinamas vaisiakūnių augimas ir per dešimt vienuolika dienų grybai išauga iki 3 mm. Po dviejų savaitių tos dėžės pervežamos į Vokietiją, kur *Prime Champ* ūkyje po vienos penkių dienų nuimamas pirmasis pievagrybių derlius, o po dešimties penkiolikos dienų – antrasis.
21. *Zentrale* mano, kad šių grybų ženklimas nurodant „Kilmės šalis – Vokietija“ be papildomos informacijos yra klaidinantis, nes esminiai gamybos ir auginimo etapai, konkrečiau – gamybos prieš nuimant derlių ciklas – vyksta ne Vokietijoje ir kompostas su grybais į Vokietiją atvežamas tik likus trimis ar mažiau dienų iki pirmojo derliaus nuėmimo.
22. 2013 m. gruodžio mėn. *Zentrale* oficialiai įspėjo *Prime Champ* ir pareikalavo, kad *Landgericht Ulm* (Ulmo apygardos teismas, Vokietija), nurodytų *Prime Champ* nustoti siūlyti ir (arba) pardavinėti ir (arba) reklamuoti dirbtinai auginamus pievagrybius su nuoroda „Kilmės šalis – Vokietija“, nes priešingu atveju grės tam tikros baudos.
23. Šis teismas atmetė *Zentrale* prašymą, o tada ši tarnyba pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo.
24. *Oberlandesgericht Stuttgart* (Štutgarto aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) šį apeliacinį skundą atmetė. Teismas nusprendė, kad, žinoma, nuoroda „Kilmės šalis – Vokietija“ yra klaidinanti, nes tikslinė pirkėjų grupė iš jos daro išvadą, kad ne tik derliaus nuėmimas, bet ir visas gamybos procesas vyko Vokietijoje, tačiau pagal Sąjungos teisės aktus *Prime Champ* įpareigojama nurodyti ginčijamą kilmės šalį. Iš tikrųjų pagal Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalį ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalį derliaus nuėmimo šalis turi būti nurodoma kaip augalinių produktų kilmės šalis, todėl *Prime Champ* negali būti kaltinama dėl šios nuorodos pateikimo remiantis teisės aktų nuostatomis dėl nesąžiningos konkurencijos.
25. *Zentrale* dėl šio sprendimo peržiūros padavė kasacinį skundą *Bundesgerichtshof* (Federalinis Teisingumo Teismas).
26. Šis teismas paaiškina, kad, atsižvelgiant į tai, jog ieškovė pagrindinėje byloje savo reikalavimą nutraukti veiklą grindžia recidyvo rizika, kasacinis skundas (vok. k. *Revision*) būtų pagrįstas tik tuo atveju, jei atsakovės elgesys buvo neteisėtas tiek ginčijamų faktinių aplinkybių susiklostymo metu, t. y. 2013 metais, tiek priimant sprendimą kasacinėje instancijoje (vok. k. *Revision*).
27. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad kasacinis skundas galėtų būti patenkintas, jeigu *Prime Champ* pateikiama kilmės nuoroda, nepaisant jos įpareigojančio pobūdžio, kylančio iš bendro žemės ūkio rinkų organizavimo nuostatų, t. y. Reglamento (EB) Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalies ir Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalies, pažeidžia draudimą klaidinti vartotoją pagal Direktyvos Nr. 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį, kuris buvo perkeltas į 2013 m. redakcijos LFGB 11 straipsnio 1 dalies pirmą ir antrą sakinius, ir Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą, siejamą su šiuo metu

galiojančios redakcijos LFGB 11 straipsnio 1 dalies 1 punktu¹⁴.

28. Šiomis aplinkybėmis 2017 m. rugsėjo 21 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. gruodžio 7 d., *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar siekiant apibrėžti [Reglamento Nr. 1234/2007] 113a straipsnio 1 dalyje ir [Reglamento Nr. 1308/2013] 76 straipsnio 1 dalyje esančios kilmės šalies sąvoką reikia remtis Muitinės kodekso 23 straipsnyje ir paskesniuose straipsniuose bei [Sąjungos] muitinės kodekso 60 straipsnyje nurodytomis sąvokų apibrėžtimis?
2. Ar dirbtinai auginami pievagrybiai, kurių derlius nuimamas vienoje šalyje, pagal [Bendrijos muitinės kodekso] 23 straipsnį ir [Sąjungos muitinės kodekso] 60 straipsnio 1 dalį laikytini tos šalies kilmės produktais, jei esminiai gamybos etapai vyksta kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ir dirbtinai auginami pievagrybiai į atitinkamą šalį atgabenami tik likus trims ar mažiau dienų iki pirmojo derliaus nuėmimo toje šalyje?
3. Ar [Direktyvos 2000/13/EB] 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje ir [Reglamento Nr. 1169/2011] 7 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtintas draudimas klaidinti vartotoją taikytinas pagal [Reglamento Nr. 1234/2007] 113a straipsnio 1 dalį ir [Reglamento Nr. 1308/2013] 76 straipsnio 1 dalį nustatytam reikalavimui pateikti kilmės šalies nuorodą?
4. Ar prie [Reglamento Nr. 1234/2007] 113a straipsnio 1 dalyje ir [Reglamento Nr. 1308/2013] 76 straipsnio 1 dalyje reikalaujamos kilmės šalies nuorodos galima pridėti paaiškinimą, kad būtų išvengta klaidinančių teiginių, draudžiamų pagal [Direktyvos 2000/13/EB] 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį ir pagal [Reglamento Nr. 1169/2011] 7 straipsnio 1 dalies a punktą?“

29. *Zentrale, Prime Champ*, Vokietijos, Prancūzijos ir Italijos vyriausybės bei Europos Komisija pateikė Teisingumo Teismui rašytines pastabas. Tos pačios šalys, išskyrus Prancūzijos ir Italijos vyriausybes, buvo išklaustytos per 2019 m. sausio 23 d. įvykusį teismo posėdį.

IV. Analizė

A. Pirminės pastabos

30. Pateikdamas keturis prejudicinius klausimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, kokia sąsaja yra tarp Sąjungos teisės taisyklių, reglamentuojančių vaisių ir daržovių, kurie skirti švieži parduoti vartotojui, kilmės šalį, nustatytų trijų skirtingų sričių teisės aktuose, būtent žemės ūkio, maitų ir vartotojų apsaugos.

31. Konkrečiau kalbant, tos Sąjungos teisės taisyklės yra, pirma, Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas reikalavimas pateikti kilmės šalies nuorodą tiekiant rinkai vaisius ir daržoves, antra, sąvokos „nelengvatinė prekių kilmė“ apibrėžtys, nustatytos Bendrijos muitinės kodekso 23–26 straipsniuose ir

¹⁴ Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jei *Prime Champ* būtų pažeidusi šias nuostatas, tai reikštų, kad ji užsiima nesąžininga komercine veikla, kaip tai suprantama pagal *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb* (Kovos su nesąžininga konkurencija įstatymas, toliau – UWG), konkrečiau – pagal kartu taikomas 2013 m. galiojusios UWG redakcijos 3 straipsnio ir 4 straipsnio 11 punkto bei šiuo metu galiojančios UWG redakcijos 3 straipsnio nuostatas. Šiose nuostatose numatyta, kad nesąžiningai konkuruoja subjektas, pažeidžiantis teisės nuostatą, kuria, be kita ko, siekiama reguliuoti elgesį rinkoje, siekiant jos dalyvių interesų. UWG į nacionalinę teisę perkelta 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančia Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB ir 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL L 149, 2005, p. 22).

Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnyje, siejamame su Deleguotojo reglamento 2015/2446 31–36 straipsniais, ir, trečia, draudimas klaidinti vartotojus dėl kilmės šalies, nustatytas Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje ir Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punkte.

32. Savo pirmuoju ir antruoju prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kokia sąsaja yra tarp kilmės šalies nuorodos, kurią reikia pateikti siekiant prekiauti vaisiais ir daržovėmis pagal žemės ūkio teisės aktus ir muitinės kodeksuose¹⁵ pateiktų apibrėžčių, susijusių su nelengvatine prekių kilme, iš esmės siekdamas sužinoti, ar *Prime Champ* turi nurodyti, kad Vokietija yra pagrindinėje byloje aptariamų dirbtinai užaugintų pievagrybių kilmės šalis (B skirsnis).

33. Net jeigu taip būtų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais siekia išsiaiškinti, ar *Prime Champ* be paaiškinimų naudota kilmės šalies nuoroda, turint omenyje, kad įvairūs šių dirbtinai auginamų grybų gamybos etapai vyksta kitose valstybėse narėse, vis dėlto neprieštarauja vartotojų apsaugos teisės aktuose nustatytam draudimui teikti klaidinančią informaciją (C skirsnis)¹⁶.

34. Atsižvelgiant į tai, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, kasacinis skundas gali būti pagrįstas tik tuo atveju, jeigu *Prime Champ* veiksmai buvo neteisėti pagal ES teisę tiek pagrindinės bylos faktinių aplinkybių susiklostymo metu, t. y. 2013 metais, tiek kasacinės instancijos sprendimo priėmimo momentu¹⁷, reikia išnagrinėti pateiktus prejudicinius klausimus pagal 2013 metais ir šiuo metu taikomus teisės aktus.

B. Dėl žemės ūkio srities teisės aktuose vartojamos sąvokos „kilmės šalis“ ir Muitinės kodekse nustatytų prekių nelengvatinės kilmės taisyklių sąsajos (pirmasis ir antrasis prejudiciniai klausimai)

35. Reglamente Nr. 1234/2007 ir Reglamente Nr. 1308/2013 dėl bendro žemės ūkio rinkų organizavimo yra nustatyti žemės ūkio produktų tiekimo rinkai standartai. Reglamentuojant vaisių ir daržovių sektoriaus produktų, kurie yra skirti parduoti vartotojui švieži, tiekimą rinkai, Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad tokie produktai gali būti parduodami, tik jei yra nurodyta jų kilmės šalis.

36. Nei Reglamente Nr. 1234/2007, nei Reglamente Nr. 1308/2013 nėra pateikta sąvokos „kilmės šalis“ apibrėžtis pagal minėtus reglamentus. Tokia apibrėžtis nėra įtraukta ir į Įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 543/2011¹⁸.

37. Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar, siekiant nustatyti vaisių ir daržovių kilmės šalį, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalį ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalį, būtina remtis Muitinės kodeksų nuostatose pateiktomis nepreferencinės prekių kilmės apibrėžtinis (1 skirsnis). Jeigu taip būtų, antruoju prejudiciniu klausimu jis siekia išsiaiškinti, ar dirbtinai auginamų grybų derliaus nuėmimo šalis pagal šias apibrėžtis yra jų kilmės šalis, kai esminiai gamybos etapai vyksta kitose valstybėse narėse (2 skirsnis).

¹⁵ Kartu Bendrijos muitinės kodekse ir Sąjungos muitinės kodekse, siejamame su Deleguotoju reglamentu 2015/2446.

¹⁶ Žr. šios išvados 27 punktą.

¹⁷ Žr. šios išvados 26 punktą.

¹⁸ 2011 m. birželio 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 taikymo vaisių bei daržovių ir perdirbtų vaisių bei daržovių sektoriuose taisyklės (OL L 157, 2011, p. 1), taikomas nuo 2011 m. birželio 22 d.

1. Dėl Muitinės kodekso nuostatose pateiktų prekių nepreferencinės kilmės apibrėžčių taikymo siekiant apibrėžti žemės ūkio teisės aktuose vartojamą sąvoką „kilmės šalis“ (pirmasis prejudicinis klausimas)

38. Visų pirma priminsiu, kad iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad, siekiant nustatyti Sąjungos teisės nuostatos reikšmę ir taikymo sritį, reikia pateikti jos išaiškinimą, kuriame turi būti atsižvelgiama į jos formuluotę, kontekstą ir tikslus, kurių siekiama teisės aktais, kurių dalis ji yra¹⁹.

39. Remiantis tuo darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „kilmės šalis“ turi būti aiškinama atsižvelgiant į šių nuostatų ir normų, kurių dalis ji yra, reikšmę ir tikslą. Kaip pažymėjo *Zentrale*, jose apibrėžiant sąvoką „kilmės šalis“, nėra daroma nuoroda į Muitinės kodeksus.

40. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad Muitinės kodeksuose tokia nuoroda yra.

41. Iš tikrųjų Sąjungos muitinės kodekso 59 straipsnio c punkte nurodyta, kad 60 straipsnyje nustatytos taisyklės dėl nelengvatinės prekių kilmės taikytinos kitoms Sąjungos priemonėms, susijusioms su prekių kilme.

42. Kaip ir Komisija, manau, kad Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalis turi būti laikoma tokia priemone. Šiuo klausimu pažymiu, kad būtent Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalis yra Sąjungos teisės nuostata dėl prekių kilmės ir kad pagal Sąjungos muitinės kodekso 59 straipsnio c punktą tai yra vienintelė sąlyga, kad ši nuostata būtų taikoma.

43. Šis argumentas grindžiamas aplinkybe, kad Reglamento Nr. 1169/2011, kuriuo siekiama užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą informuojant apie maisto produktus²⁰, 2 straipsnio 3 dalyje, kiek tai susiję su prekių kilmės šalies nurodymu, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, daroma nuoroda į Muitinės kodeksuose pateiktas sąvokos „nelengvatinė prekių kilmė“ apibrėžtis. Iš minėto reglamento 33 konstatuojamosios dalies matyti, kad šia nuoroda teisės aktų leidėjas pateisina tai, kad šios apibrėžtys yra „gerai žinomos maisto verslo operatoriams“.

44. Kaip nurodo *Prime Champ*, Prancūzijos vyriausybė ir Komisija, aplinkybė, kad teisės aktų leidėjas Reglamente Nr. 1169/2011, kuriuo siekiama apsaugoti vartotojus, nusprendė pateikti nuorodą į šias Muitinės kodeksuose esančias apibrėžtis, aiškiai rodo, kad tokia nuoroda taikytina, kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalimi ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalimi, kuriomis siekiama panašaus vartotojų apsaugos tikslo²¹.

45. Dėl Bendrijos muitinės kodekso pažymiu, kad Sąjungos muitinės kodekso 59 straipsnio c punkta atitinkančios nuostatos jame nėra. Vis dėlto manau, kad jame yra šią Sąjungos muitinės kodekso nuostatą atitinkantis principas. Kaip matyti iš Sąjungos muitinės kodekso 59 straipsnio c punkto parengiamųjų darbų, šia nuostata siekiama *paaiškinti*, kad nelengvatinės kilmės taisyklės taip pat patenka į kitų Sąjungos priemonių, susijusių su prekių kilme, taikymo sritį, o tai, mano nuomone, rodo, kad toks principas buvo įtvirtintas ir Bendrijos muitinės kodekse²².

19 Žr., pavyzdžiui, 1995 m. spalio 17 d. Sprendimą *Leifer ir kt.* (C-83/94, EU:C:1995:329, 22 punktą); 2005 m. birželio 7 d. Sprendimą *VEMW ir kt.* (C-17/03, EU:C:2005:362, 41 punktą) ir 2010 m. balandžio 15 d. Sprendimą *Fundación Gala-Salvador Dalí ir VEGAP* (C-518/08, EU:C:2010:191, 25 punktą).

20 Žr. Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 1 dalį.

21 Tai matyti iš Reglamento Nr. 1234/2007 49 konstatuojamosios dalies, pagal kurią gamintojams, prekybininkams ir vartotojams naudingas prekybos žemės ūkio produktais standartų taikymas gali padėti pagerinti ekonomines gamybos ir prekybos sąlygas ir tokių žemės ūkio produktų kokybę. Panašus teiginys išdėstytas Reglamento Nr. 1308/2013 64 konstatuojamojoje dalyje, o jo 65 konstatuojamojoje dalyje priduriama, kad toliau taikant konkretiems sektoriams arba produktams skirtus prekybos standartus galima geriau atsižvelgti į vartotojų lūkesčius ir prisidėti prie žemės ūkio produktų gamybos ir pardavimo ekonominių sąlygų ir tų produktų kokybės gerinimo.

22 Šiuo klausimu žr. 2005 m. lapkričio 30 d. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB), nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas) (COM(2005) 608 *final*, p. 10).

46. Taigi atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti *Zentrale* argumentą, jog dėl to, kad reglamentuose Nr. 1234/2007 ir Nr. 1308/2013 nėra su sąvoka „kilmės šalis“ susijusių nuorodų į Muitinės kodeksus, juose pateiktos apibrėžtys neturėtų būti taikomos.

47. Taigi, kaip ir *Prime Champ*, Prancūzijos ir Italijos vyriausybės²³ bei Komisija, siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakyti, kad Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalis ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalis aiškintinos taip, kad, siekiant apibrėžti šiose nuostatose vartojamą sąvoką „kilmės šalis“, reikia remtis su prekių nelengvatine kilme susijusiomis apibrėžtimis, išdėstytomis atitinkamai Bendrijos muitinės kodekso 23–26 straipsniuose ir Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnyje, siejamame su Deleguotojo reglamento 2015/2446 31–36 straipsniais.

2. Dėl Muitinės kodeksuose pateiktų prekių nelengvatinės kilmės prekių apibrėžčių taikymo siekiant nustatyti dirbtinai auginamų grybų kilmės šalį, kaip tai suprantama pagal žemės ūkio teisės aktus (antrasis prejudicinis klausimas)

48. Kaip ir *Prime Champ*, Prancūzijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija, manau, kad pagal Muitinės kodeksuose pateiktas nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtis dirbtinai auginamų grybų kilmės šalis yra derliaus nuėmimo šalis, nepaisant to, kad esminiai gamybos etapai vykdomi kitose valstybėse narėse ir kad dirbtinai auginami grybai į derliaus nuėmimo šalies teritoriją įvežami prieš tris ar mažiau dienų iki pirmojo derliaus nuėmimo.

49. Visų pirma pažymėsiu, kad reikia vadovautis principu, jog Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas, 76 straipsnio 1 dalyje vartojamas terminas „daržovės“ apima dirbtinai auginamus grybus, kaip aptariamą pagrindinėje byloje²⁴.

50. Be to, iš mano siūlomo atsakymo į pirmąjį prejudicinį klausimą matyti, kad kilmės šalis, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, turi būti nustatyta vadovaujantis Muitinės kodeksuose pateiktomis nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtimis.

51. Šiuo klausimu Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 1 dalyje ir Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, kad prekės, gautos tik vienoje šalyje arba teritorijoje, laikomos kilusiomis iš tos šalies arba teritorijos. Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 2 dalies a–j punktuose ir Deleguotojo reglamento 2015/2446 31 straipsnio a–j punktuose yra pateiktas įvairių prekių, kurios laikomos gautomis tik vienoje šalyje, sąrašas.

52. Kaip matyti iš Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 2 dalies b punkto, augalinės kilmės produktai laikomi visiškais gautais toje šalyje, kurioje buvo išauginti. Tokia pati nuostata išdėstyta Deleguotojo reglamento 2015/2446 31 straipsnio b punkte. Kitaip tariant, iš šių nuostatų matyti, kad augaliniai produktai laikomi kilusiais iš tos šalies, kurioje buvo nuimtas jų derlius.

23 Pažymiu, kad Vokietijos vyriausybė atsakė tik į trečiąjį ir ketvirtąjį prejudicinius klausimus.

24 Iš tikrųjų bendrai organizuojant žemės ūkio produktų rinkas pagal Reglamento Nr. 1234/2007 1 straipsnio i punktą ir Reglamento Nr. 1308/2013 1 straipsnio 2 dalies i punktą prie vaisių ir daržovių sektoriaus priskirti produktai yra konkrečiai apibrėžti šių reglamentų I priedo IX dalyje. Šiuose prieduose, apibūdinant prie vaisių ir daržovių sektoriaus priskirtus produktus, jiems priskirtas Kombinuotosios nomenklatūros kodas 0709 „Kitos daržovės, šviežios arba atšaldytos“. Kombinuotosios nomenklatūros I priedo 7 skirsnyje yra pozicija „pievagrybiai“, kuriai priskirtas kodas 0709 51.

53. Šiuo klausimu Komisija ir Vokietijos vyriausybė pabrėžia, kad pagrindinė byla yra netipinė, ir nurodo, kad daugeliu atvejų šviežių vaisių ir daržovių derliaus nuėmimo šalis dėl savo pobūdžio yra šalis, kurioje vyksta visi gamybos iki derliaus nuėmimo etapai²⁵.

54. Atsižvelgdama į tai, Komisija per teismo posėdį nurodė, kad „tarpvalstybinis“ grybų auginimas dirbtiniu būdu iš tikrųjų yra naujovė. Paaiškėjo, kad 2015 metais, kai buvo rengiamas Deleguotasis reglamentas 2015/2446, Komisija nemanė, kad reikėtų reglamentuoti tokio tipo gamybą. Per teismo posėdį paklausta, kodėl vis dar nėra priimtos šio gamybos būdo taisyklės, Komisija paaiškino, kad šis metodas dar nebuvo pakankamai apsvarstytas teisėkūros lygmeniu. Per tą patį posėdį *Prime Champ* savo ruožtu paaiškino, kad ši gamybos būdą taiko nuo 2012 metų ir kad ji nėra vienintelė, nes kitos įmonės taip pat gamyboje naudoja šį metodą.

55. Vis dėlto, mano nuomone, dėl šių argumentų negalima nukrypti nuo Bendrijos maitinės kodekso 23 straipsnio 2 dalies b punkto ir Deleguotojo reglamento 2015/2446 31 straipsnio b punkto, kuriuose aiškiai nurodyta, kad augalinių produktų kilmės šalis priklauso tik nuo vietos, kurioje jie buvo surinkti. Kaip nurodo Komisija, remiantis šiomis nuostatomis, darytina prielaida, kad pagal teisės aktų leidėją visiškai nesvarbu, ar gamybos etapai prieš derliaus nuėmimą vyksta vienoje, ar keliose kitose valstybėse narėse.

56. Taigi reikia atmesti *Zentrale* argumentą, pagal kurį iš Bendrijos maitinės kodekso 23 ir 24 straipsnių bei atitinkamų Sąjungos maitinės kodekso nuostatų matyti, kad Maitinės kodeksuose pateiktos apibrėžtys, susijusios su nelengvatine prekių kilme, gali būti taikomos su sąlyga, kad prekės *visiškai* gautos toje pačioje šalyje.

57. Vadovaujantis Bendrijos maitinės kodekso 24 straipsniu ir ekvivalentiška Sąjungos maitinės kodekso 60 straipsnio, siejamo su Deleguotojo reglamento 2015/2446 32 straipsniu, nuostata, negalima padaryti priešingos išvados. Iš tikrųjų šios nuostatos dėl prekių, kurių gamyboje dalyvavo kelios šalys ar teritorijos, kilmės, netaikytinos pagrindinėje byloje nagrinėjamu šviežių daržovių atveju²⁶.

58. Taigi siūlau Teisingumo Teismui į antrąją prejudicinę klausimą atsakyti, kad Reglamento Nr. 1234/2007 23 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies b punktas bei Sąjungos maitinės kodekso 60 straipsnio 1 dalis, siejama su Deleguotojo reglamento 2015/2446 31 straipsnio b punktu, turi būti aiškinami taip, kad dirbtinai auginamų grybų kilmės šalis yra jų derliaus nuėmimo šalis, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, nepaisant to, kad esminiai gamybos etapai vykdyti kitose Sąjungos valstybėse narėse ir kad dirbtinai auginti grybai į derliaus nuėmimo šalies teritoriją buvo įvežti likus vos trims ar mažiau dienų iki pirmojo derliaus nuėmimo.

25 Konkrečiau kalbant, Vokietijos vyriausybė aiškina, kad, jos gamybos specialistų nuomone, auginamų vaisių ar daržovių pervežimas retu atveju yra įmanomas ir naudingas, kaip pagrindinėje byloje, todėl tarpvalstybinė gamyba paprastai būna neįmanoma arba bet kuriuo atveju – neekonomiška. Vokietijos vyriausybė nurodė, kad, be dirbtinai auginamų grybų, kuriuos pervežti lengva, tą patį gamybos metodą būtų galima taikyti nebent auginant cikotijas. Komisija per teismo posėdį teigė, kad analogiška padėtis yra taikant hidroponikos metodą ir auginant aromatines žoles. Kalbėdama apie šiuos produktus Komisija paaiškino, kad jie vartotojui gali būti parduodami kartu su substratu ir iš tikrųjų derlius gali būti nenuimamas iki pardavimo.

26 Kalbant konkrečiai apie vaisius ir daržoves, iš Deleguotojo reglamento 2015/2446 32 straipsnio, siejamo su jo 22–01 priedo 20 skirsniu, į kurį daroma nuoroda 32 straipsnyje, aiškėja, kad tokie produktai patenka į šių nuostatų taikymo sritį tiek, kiek juos sudaro augalinės kilmės produktų mišinys, pvz., vaisių sultys. Nors tokios nuostatos Bendrijos maitinės kodekse nėra, kadangi nėra ir priešingos nuostatos, manau, kad jo 24 straipsnį reikia suprasti taip pat.

C. Dėl vartotojų apsaugos teisės aktuose nustatyto draudimo klaidinti vartotojus ir kilmės šalies nuorodos pagal žemės ūkio teisės aktus sąsajos (trečiasis ir ketvirtasis prejudiciniai klausimai)

1. Pirminės pastabos

59. Primenu, kad trečiuoju ir ketvirtuoju prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar *Prime Champ* ženklime be paaiškinimų dėl gamybos vietos vartojama kilmės šalies nuoroda prieštarauja Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje ir Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytam draudimui klaidinti vartotojus.

60. Šiuo klausimu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nacionaliniam teismui visų pirma kyla klausimas, ar žemės ūkio teisės aktų nuostatos, įpareigojančios pateikti kilmės šalies nuorodas, turi būti laikomos *lex specialis*, palyginti su draudimu pateikti klaidinančią informaciją, todėl šis draudimas netaikytinas nustatant kilmės šalį (trečiasis prejudicinis klausimas). Jeigu Teisingumo Teismas į šį klausimą atsakytų taip, kad žemės ūkio teisės aktuose įtvirtintas įpareigojimas pateikti kilmės šalies nuorodą taikomas kartu su draudimu klaidinti, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui tada kyla klausimas, ar *galima* įtraukti paaiškinimų, kad būtų išvengta vartotojų klaidinimo, atsižvelgiant į minėtas nuostatas (ketvirtasis prejudicinis klausimas)²⁷.

61. Mano nuomone, taip suformuluotas klausimas vis dėlto nėra lemiamas siekiant išsiaiškinti, ar *Prime Champ* vartojama kilmės šalies nuoroda prieštarauja draudimui klaidinti vartotoją. Tiesa, ji prieštarautų šiam draudimui tuo atveju, jeigu vaisių ir daržovių kilmės šalis būtų išsamiai reglamentuota žemės ūkio teisės aktuose²⁸. Tačiau, mano nuomone, taip nėra.

62. Iš tikrųjų žemės ūkio teisės aktuose nėra jokių nuostatų, pagal kurias imonei būtų draudžiama pateikti su kilmės šalies nuoroda susijusius paaiškinimus, jeigu jais vartotojas savaime nėra klaidinamas. Šiuo klausimu reikia priminti, kad bet koks naudojimosi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pagrindine teise į saviraiškos laisvę, apimančią ir vadinamąją komercinio pobūdžio informaciją, apribojimas turi būti numatytas įstatyme, kaip nurodyta minėtos Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje.

63. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ketvirtąjį prejudicinį klausimą reikia suprasti taip, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tokios informacijos *neatskleidimas* yra klaidinimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį ir Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą²⁹.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kaip pavyzdį cituoja nuorodą į kitose valstybėse narėse vykdomus gamybos etapus.

28 Nagrinėjamu atveju remiantis tuo darytina išvada, kad, atsižvelgiant į draudimą klaidinti vartotojus, *Prime Champ* vartojama kilmės šalies nuoroda be jokių kitų nuorodų yra teisėta, nes *Prime Champ* bet kuriuo atveju negalėtų įtraukti šios nuorodos paaiškinimų.

29 Šiomis aplinkybėmis norėčiau pažymėti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją vykstant SESV 267 straipsnyje numatytai nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai Teisingumo Teismas turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuriuo remdamasis šis galėtų išspręsti nagrinėjamą ginčą. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus (žr., pavyzdžiui, 2018 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *baumgarten sports & more*, C-548/17, EU:C:2018:970, 22 punktą).

64. Taigi, siekiant pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą, kuris jam padėtų išspręsti nagrinėjamą ginčą, mano nuomone, pakanka, kad Teisingumo Teismas atsakytų tik į ketvirtąjį klausimą. Iš tikrųjų, net darant prielaidą, kad Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktas ir Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis yra taikytini, manau, jog, kaip paaiškinsiu toliau, su kilmės šalies nuoroda susijusių paaiškinimų nepateikimas, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, bet kuriuo atveju nėra klaidinantis, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas³⁰.

65. Tolesnėje analizėje tik trumpai paaiškinsiu, dėl kokių priežasčių rimtai abejoju, ar šios nuostatos taikytinos situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje (2 skirsnis), ir tik tada atsakysiu į ketvirtąjį prejudicinį klausimą (3 skirsnis).

2. Dėl Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punkto ir Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčio taikymo galimybės

66. Kaip ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, manau, kad reikia atsakyti į klausimą, ar pagal žemės ūkio teisės aktus reikalaujama pateikti kilmės šalies nuoroda turi būti laikoma *lex specialis*, palyginti su Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 4 dalyje nustatyto draudimu klaidinti. Šiame straipsnyje, kuriame apibrėžiama to reglamento taikymo sritis, nurodyta, kad „šis reglamentas taikomas nedarant poveikio konkrečioms maisto produktams taikomose specifinėse Sąjungos nuostatose nustatytiems ženklinimo reikalavimams“³¹.

67. Atsižvelgdamas į Reglamento Nr. 1169/2011 8 konstatuojamąją dalį, pagal kurią „bendruosius ženklinimo reikalavimus papildo kelios nuostatos, taikomos <...> tam tikroms maisto produktų kategorijoms <...>“, manau, kad šio reglamento 1 straipsnio 4 dalį reikia suprasti taip, kad iš principo ji yra taikoma lygiagrečiai su tam tikriems maisto produktams taikytinomis specialiosiomis nuostatomis.

68. Vis dėlto šia prielaida reikia remtis laikantis tam tikrų apribojimų.

69. Šiuo klausimu Komisija per teismo posėdį iš esmės tvirtino, kad, vadovaujantis pažodiniu, teleologiniu ir kontekstiniu Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 4 dalies išaiškinimu, sąvoka „nepažeidžiant“ turi būti suprantama taip, kad Reglamentas Nr. 1169/2011 taikomas lygiagrečiai su tam tikriems maisto produktams taikytinomis specialiomis taisyklėmis, jeigu jos *neprieštarauja*

30 Primenu, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo teigimu, pagrindinėje byloje kasacinis skundas pagrįstas tik tuo atveju, jeigu elgesys, kuriuo kaltinama *Prime Champ*, buvo neteisėtas tiek pagal Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punktą i papunktį, tiek pagal Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą. Todėl Teisingumo Teismo atsakymo į ketvirtąjį prejudicinį klausimą, vadovaujantis tik Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktu, iš principo pakaktų siekiant pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris jam padėtų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje.

31 Pažymiu, kad Reglamento Nr. 1308/13 73 straipsnyje taip pat nustatyta taisyklė dėl prekybos standartų taikymo srities. Šioje nuostatoje konkrečiai numatyta, kad prekybos standartai taikomi „nedarant poveikio kitoms nuostatoms, taikytinoms žemės ūkio produktams <...>“. Atsižvelgiant į tai, kad Reglamentas Nr. 1169/2011 taikomas tik tiek, kiek tai numatyta šitame reglamente, Reglamento Nr. 1308/13, 73 straipsnis vis dėlto nėra svarbus siekiant nustatyti, ar taikytinos Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatos.

Reglamento Nr. 1169/2011 nuostatomis. Kaip suprantu Komisijos argumentą, toks prieštaravimas egzistuoja tik tuo atveju, jei specialiųjų nuostatų taikymas *trukdo* lygiagrečiai taikyti Reglamentą Nr. 1169/2011. Šioje byloje Komisija mano, kad tokio prieštaravimo nėra, nes nuoroda „Kilmės šalis – Vokietija“ gali būti naudojama ir pridodant papildomų įrašų³².

70. Priešingai nei pažymėjo Komisija, manau, kad yra įtikinamų argumentų, kuriais galima pagrįsti požiūrį, kad Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 4 dalis taikoma ne vien tais atvejais, kai egzistuoja tikras *prieštaravimas*, kaip tai supranta Komisija.

71. Iš tikrųjų tai, kad Reglamentas Nr. 1169/2011 taikomas nedarant poveikio specialioms nuostatomis dėl ženklavimo, reiškia, kad minėtas reglamentas negali būti kliūtis taikyti tokias specialias nuostatas. Todėl, mano nuomone, Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 4 dalimi iš esmės išreiškiamas *lex specialis* principas.

72. Manau, kad pagal šį principą lygiagretus Reglamento Nr. 1169/2011 taikymas irgi negalimas, nes tokiu atveju specialioji nuostata dėl ženklavimo taptų neveiksminga.

73. Mano nuomone, taip būtų, jeigu Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktas būtų taikomas situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje. Iš tikrųjų Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalis yra specialioji nuostata dėl ženklavimo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 4 dalį³³, ir, kaip paaškinsiu šios išvados 3 skirsnyje, visų pirma 82 ir 83 punktuose, manau, kad teisės aktų leidėjas Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalyje aiškiai nustatė, kad šviežių vaisių ir daržovių kilmės šalis yra jų derliaus nuėmimo šalis.

74. Jeigu Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktas vis dėlto turėtų būti taikomas taip, kad pagal Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalį pateikta prekių kilmės nuoroda galėtų būti klaidinanti, kaip tai suprantama pagal pirmąją nuostatą, Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio 1 dalis, mano nuomone, iš tikrųjų taptų neveiksminga.

75. Dėl Direktyvos 2000/13 pažymėsiu, kad joje nėra Reglamento Nr. 1169/2011 1 straipsnio 4 dalies atitikmenų. Vis dėlto manau, kad šiame straipsnyje nustatytas principas turėtų būti taikomas ir Direktyvai 2000/13. Iš tikrųjų Reglamento Nr. 1169/2011 parengiamuosiuose darbuose nenurodyta, kad juo siekta iš dalies pakeisti šią minėtą direktyvos nuostatą, todėl jos 1 straipsnio 4 dalį reikėtų suprasti taip, kad ja buvo kodifikuotas pagal Direktyvą 2000/13 jau taikomas *lex specialis* principas. Kitaip tariant, manau, kad argumentai, panašūs į tuos, kurie pirma išdėstyti vadovaujantis Reglamentu Nr. 1169/2011, gali būti pagal Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalį taikomi ir Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčiui.

32 Man atrodo, kad Komisija iš tikrųjų remiasi panašiu išaiškinimu, koks yra pateiktas Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 4 dalyje, pagal kurią, „jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarauja kitoms [Sąjungos] taisyklėms, reglamentuojančioms konkrečius nesąžiningos komercinės veiklos aspektus, pastarosios turės viršenybę ir bus taikomos tiems konkrečioms aspektams“. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 4 dalyje numatyto interesų konflikto nėra tuo atveju, kai specialiomis taisyklėmis išsamiai reglamentuojama vartotojams teikiama informacija apie produktą, todėl kita informacija negali būti pridėta (žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Dyson*, C-632/16, EU:C:2018:599, 34–36 punktus ir 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Wind Tre ir Vodafone Italia*, C-54/17 ir C-55/17, EU:C:2018:710, 60 ir 61 punktus). Šiuo atžvilgiu pažymiu, kad, atsižvelgiant į tai, jog žemės ūkio teisės aktai išsamiai neregamentuoja vaisių ir daržovių kilmės šalies, klausimo dėl galimybės taikyti klaidinančio informacijos nepateikimo draudimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 1 dalį, kiek jis susijęs su Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčiu ir Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktu, nagrinėjamoje byloje nekyla.

33 Taigi Reglamente Nr. 1169/2011 įtvirtintos bendro pobūdžio taisyklės, horizontaliai taikytinos visiems maisto produktams, o tam tikriems maisto produktams taikytinos specialiosios ir vertikaliosios taisyklės yra nustatytos šiems produktams taikytinose nuostatose; šiuo klausimu žr. šio reglamento 12 konstatuojamąją dalį. Iš to paties reglamento 32 konstatuojamosios dalies matyti, kad tas vertikaliosios taisyklės sudaro prekybos vaisių ir daržovių produktais standartai.

3. Dėl Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punkto ir Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčio taikymo

76. Pagal Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą yra draudžiama teikti klaidinančią informaciją apie maisto produktų kilmės šalį.

77. Visų pirma manau, kad šis draudimas apima klaidinančią informacijos neatskleidimą. Iš tikrųjų terminas „informacija apie maistą“ šio reglamento 2 straipsnio 2 dalies a punkte yra apibrėžtas kaip „informacija apie maisto produktą, pateikiama galutiniam vartotojui etiketėje, kitoje kartu pateikiamoje medžiagoje ar kitomis priemonėmis, įskaitant šiuolaikinių technologijų priemones arba žodinę komunikaciją“. Nors šioje apibrėžtyje formaliai nėra kalbama apie informacijos neatskleidimą, reikėtų vadovautis principu, kad ji apima tokį neatskleidimą, jeigu dėl to galima suklaidinti vartotojus dėl kilmės šalies³⁴.

78. Be to, kalbant apie sąvoką „klaidinti“ vartotoją, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą, pažymėtina, kad šioje nuostatoje nėra jokios šios sąvokos apibrėžties. Vis dėlto, mano nuomone, panašiai kaip klaidinančio informacijos neatskleidimo apibrėžtį Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 1 dalyje, šio reglamento 7 straipsnio 1 dalies a punkte vartojamą sąvoką „klaidinti“ reikėtų suprasti taip, kad ji apima esminę informaciją, vidutiniam vartotojui reikalingą tam, kad jis galėtų, atsižvelgdamas į aplinkybes, priimti informacija paremtą sprendimą, taigi, kad galėtų priimti sprendimą dėl sandorio, kurio kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs.

79. Iš tikrųjų, nors tokia apibrėžtis Reglamente Nr. 1169/2011 nepateikiama, pažymiu, kad vartotojas gali būti savaimė suklaidintas vien neatskleidus esminės vidutiniam vartotojui reikalingos informacijos. Beje, kaip esu paaiškinęs šios išvados 34 išnašoje, Reglamentu Nr. 1169/2011, kaip ir Direktyva 2005/29, siekiama užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį.

80. Galiausiai pažymiu, kad Reglamento Nr. 1169/2011 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad tam tikro maisto produkto kilmės šalis pagal šį reglamentą yra susijusi su prekių kilme, kuri apibrėžiama vadovaujantis Muitinės kodeksuose pateiktomis nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtimis.

81. Mano nuomone, nepateikus paaiškinimų, susijusių su kilmės šalies nuoroda, pateikiama pagal Muitinės kodeksuose nustatytas apibrėžtis, kaip nutiko šioje byloje nagrinėjamu atveju, tai negali būti laikoma esminės informacijos, galinčios suklaidinti vidutinį vartotoją dėl kilmės šalies, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą, nepateikimu.

82. Iš tikrųjų teisės aktų leidėjas aiškiai ir tiksliai apibrėžė maisto produkto kilmės šalį, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1169/2011, šio reglamento 2 straipsnio 3 dalyje padaręs nuorodą į Muitinės kodeksus³⁵. Dėl augalinių produktų teisės aktų leidėjas tiksliai nurodė, kad šių produktų kilmės šalis yra jų derliaus nuėmimo šalis. Priėmęs šį sprendimą, teisės aktų leidėjas pasirinko *nesureikšminti* aplinkybės, kad tokių produktų gamyba iš principo gali vykti įvairiose šalyse. Šiuo klausimu primenu, kad teisės aktų leidėjas šios taisyklės laikėsi net po to, kai sužinojo apie „tarpvalybinį“ dirbtiniu būdu auginamų grybų gamybos būdą.

34 Šiuo klausimu žr. Reglamento Nr. 1169/2011 26 straipsnio 2 dalies a punktą, pagal kurį nurodyti kilmės šalį yra privaloma, jei, nepateikus tokių duomenų, vartotojas būtų klaidinamas dėl tikrosios kilmės šalies. Be to, sąvoka klaidinanti komercinė veikla, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 1 dalį, apima klaidinančią informacijos neatskleidimą. Primenu, kad minėta direktyva, kaip ir Reglamentu Nr. 1169/2011, siekiama užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą.

35 Pažymėtina, kad ši apibrėžtis į Reglamentą Nr. 1169/2011 buvo įtraukta dėl to, kad Direktyvoje 2000/13 šios sąvokos apibrėžties nebuvo, todėl kilo neaiškumų ir dviprasmybių tiek vartotojams ir pramonei, tiek valstybėms narėms (žr. prie pasiūlymo dėl Reglamento Nr. 1169/2011 pridėtą dokumentą *Impact assessment report on general food labelling issues* (SEC(2008) 92, p. 21).

83. Taigi reikia konstatuoti, kad iš kartu aiškinamų 7 straipsnio 1 dalies a punkto, Reglamento Nr. 1169/2011 2 straipsnio 3 dalies ir Muitinės kodeksuose numatytų apibrėžčių, susijusių su nelengvatine prekių kilmė, matyti, jog tokia informacija negali būti laikoma esmine vidutiniam vartotojui³⁶.

84. Šią išvadą, be to, patvirtina aplinkybė, kad Komisija nepriėmė kitų nuostatų dėl kilmės šalies nurodymo, kiek tai susiję su šviežia, atšaldyta ir užšaldyta kiauliena, avienu, ožkiena ir paukštiena. Konkrečiau kalbant, tokios taisyklės yra nustatytos Įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 1337/2013³⁷, motyvuojant tuo, kad, taikant Muitinės kodeksuose nustatytas prekių nelengvatinės kilmės apibrėžtis, vartotojai buvo nepakankamai informuojami apie tokios mėsos kilmę, atsižvelgiant į tai, kad būna atvejų, kai mėsa gaunama iš gyvulių, kurie buvo atsivesti, auginami ir paskersti skirtingose šalyse³⁸.

85. Nors galiu visiškai suprasti *Zentrale* argumentą, kad vartotojai turėtų būti informuoti apie tai, kad esminiai produkto gamybos etapai vykdomi skirtingose šalyse, atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia konstatuoti, kad teisės aktų leidėjas nemanė, jog tokia informacija yra esminė ir dėl to gali suklaidinti vartotoją dėl produkto kilmės šalies, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktą.

86. Taigi reikia atmesti Komisijos argumentą, kad būtent nacionaliniai teismai turi nuspręsti, ar tam tikrais atvejais kilmės šalies nuoroda, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, gali konkrečiai suklaidinti vartotoją. Iš tikrųjų tokia pozicija galima pažeisti minėtą teisės aktų leidėjo pasirinkimo laisvę.

87. Dėl Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčio manau, kad šiai nuostatai turi būti taikomi panašūs į pirma išplėtotuosius argumentai. Šiuo klausimu pažymiu, kad nors Direktyvoje 2000/13 nėra pateikta kilmės šalies apibrėžtis pagal šią direktyvą³⁹, tai negali nulemti priešingos išvados, turint omenyje, kad tokia apibrėžtis yra suformuluota pagal kartu aiškinamas Reglamento Nr. 1234/2007 113a straipsnio 1 dalies ir Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatas. Iš to matyti, kad ženklavimas etiketėmis pagal Bendrijos muitinės kodekse nustatytas nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtis irgi nėra klaidinantis, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį.

88. Taigi siūlau Teisingumo Teismui į ketvirtąjį prejudicinį klausimą atsakyti, kad Reglamento Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a punktas ir Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis turi būti aiškinami taip, kad aplinkybė, jog vartotojui nebuvo pateikti pagal Muitinės kodekse nustatytas nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtis suformuluotos kilmės šalies nuorodos paaiškinimai, nelaikytina „klaidin[imu]“, kaip tai suprantama pagal tas nuostatas.

V. Išvada

89. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) pateiktus klausimus:

1. 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007, nustatančio bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas (Bendras BRO reglamentas), 113a straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad, siekiant apibrėžti šioje nuostatoje

36 Šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Dyson* (C-632/16, EU:C:2018:599, 42–44 punktai).

37 2013 m. gruodžio 13 d. Įgyvendinimo reglamentas, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011 taikymo taisyklės, susijusios su šviežios, atšaldytos ir užšaldytos kiaulienos, avienos, ožkienos ir paukštienos kilmės šalies arba kilmės vietos nuorodomis (OL L 335, 2013, p. 19).

38 Žr. Įgyvendinimo reglamento Nr. 1337/2013 3 konstatuojamąją dalį.

39 Žr. šios išvados 35 išnašą.

vartojamą sąvoką „kilmės šalis“, reikia remtis su prekių nelengvatine kilme susijusiomis apibrėžtimis, išdėstytais 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, 23–26 straipsniuose.

2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007, 76 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, siekiant apibrėžti šioje nuostatoje vartojamą sąvoką „kilmės šalis“, reikia remtis su prekių nelengvatine kilme susijusiomis apibrėžtimis, išdėstytais 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 60 straipsnyje, siejamame su 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013 papildomas išsamiomis taisyklėmis, kuriomis patikslinamos kai kurios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos, 31–36 straipsniais.

2. Reglamento Nr. 2913/92 23 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies b punktas ir Reglamento (ES) Nr. 952/2013 60 straipsnio 1 dalis, siejama su Deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446 31 straipsnio b punktu, turi būti aiškinami taip, kad dirbtinai auginamų grybų kilmės šalis yra jų derliaus nuėmimo šalis, nepaisant to, kad esminiai gamybos etapai vykdyti kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ir kad dirbtinai užauginti grybai į derliaus nuėmimo šalies teritoriją buvo įvežti tik likus trimis ar mažiau dienų iki pirmojo derliaus nuėmimo.
3. 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004, 7 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad aplinkybė, jog vartotojui nebuvo pateikti pagal Reglamento Nr. 2913/92 23–26 straipsniuose ir Reglamento Nr. 952/2013 60 straipsnyje, siejamame su Deleguotojo reglamento 2015/2446 31–36 straipsniais, nustatytas nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtis suformuluotos kilmės šalies nuorodos paaiškinimai, nelaikytina vartotojo „klaidin[imu]“.

2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad pagal šią nuostatą aplinkybė, jog vartotojui nebuvo pateikti pagal Reglamento Nr. 2913/92 23–26 straipsniuose nustatytas nelengvatinės prekių kilmės apibrėžtis suformuluotos kilmės šalies nuorodos paaiškinimai, nelaikytina vartotojo „klaidin[imu]“.